

reduseres. I det nye regelverket er det to målemetoder, virkelig verdi og amortisert kost, og tre kategorier for klassifisering (virkelig verdi over resultatet, amortisert kost og virkelig verdi over «other comprehensive income»). Endringene innebærer at regelverket blir mer prinsippbasert og at kompleksiteten reduseres noe. Det har imidlertid likevel blitt fremsatt en del innvendinger mot de nye reglene. Blant annet skyldes dette at enkelte finansielle eiendeler som det kan være hensiktsmessig å måle til amortisert kost, i henhold til standarden må måles til virkelig verdi. Nye regler for klassifisering og måling av finansielle forpliktelser ble fastsatt i oktober 2010 og innebærer i stor grad en videreføring av gjeldende regelverk.

Nytt regelverk for nedskrivning av finansielle eiendeler er under utarbeidelse. IASB publiserte et høringsutkast i november 2009. Det foreslås å erstatte den nåværende nedskrivningsmodellen for utlån mv., som er basert på inntrådte tap, med en forventet tapsmodell. Finansnæringens Fellesorganisasjon (FNO) støtter motivet bak IASBs forslag. Modellen i høringsutkastet vil imidlertid ha store og uoversiktlige konsekvenser for banker, markedet og realøkonomien. Konsekvensene vil dels være av teknisk karakter, men vil også berøre institusjonenes finansielle stilling og rapporteringen til markedet. For en nærmere redegjørelse for FNOs syn vises det til brev til IASB av 26.10.10 som er tilgjengelig på FNOs hjemmeside på Inter-

nett (www.fno.no). IASB har varslet at det vil bli utgitt et revidert høringsutkast i slutten av januar 2011 sammen med den amerikanske standardsetteren FASB.

IASB publiserte i desember 2010 et høringsutkast som omhandler generell sikringsbokføring. Det foreslås bestemmelser som innebærer at foretakenes risikostyring i større grad kan reflekteres i regnskappene. Dermed blir det enklere for investorer å forstå effekten av foretakenes risikohåndtering på fremtidig kontantstrøm. Regler for porteføljesikring, som er av stor betydning for flere banker, vil bli behandlet i et eget høringsutkast.

Motregning av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser

IASB har publisert et høringsutkast med forslag til nye regler om motregning («netting») av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser. Høringsutkastet er resultatet av et felles prosjekt mellom IASB og FASB med formål å etablere like prinsipper for netting av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser under IFRS og USGAAP.



Artikkelen er forfattet av:

Statsautorisert revisor
Roger Furholm
Senior manager, Deloitte Audit & Advisory

For de aller fleste IFRS-rapporterende selskaper, forventes ikke høringsutkastet å medføre vesentlige endringer i presentasjon av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser i balansen, men til gjengjeld foreslås det nye detaljerte krav til noteinformasjon. Når det gjelder USGAAP-rapporterende selskaper, foreslås det vesentlig redusert mulighet for netting, med tilstøtende konsekvenser for sentrale

nøkkeltall som gjeldsgrad og rentabilitet. Dette gjelder spesielt for selskaper med høye derivatvolumer. Interessenter som mener at derivater handlet med samme motpart under såkalte «master netting agreements» bør kunne nettes i balansen, vil bli skuffet over utkastet.

Bakgrunn

Netting av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser i balansen er et viktig aspekt ved presentasjon av regnskapet. Her er det til dels store forskjeller mellom IFRS og USGAAP, hvor motregning i større grad tillates etter sistnevnte regelsett. Regnskapsbrukere har etterlyst mer enhetlige prinsipper på dette området. IASB og FASB igangsatte derfor et felles prosjekt med formål å finne løsninger på tvers av de to regnskapsspråkene.

«Netting av finansielle eiendeler og forpliktelser i balansen er identifisert som det området som gir opphav til den største kvantitative forskjellen i balansestørrelser mellom IFRS og USGAAP.»

I utarbeidelsen av høringsutkastet har IASB og FASB diskutert eksisterende regnskapskrav med ulike interessenter. Det er brukt spesielt mye tid på å diskutere med investorer. Flertallet av investorene understreket viktigheten av at det etableres enhetlige prinsipper for netting av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser. Det viste seg at de fleste mente at både brutto og netto informasjon er viktige opplysninger som bør fremkomme i årsregnskapet, men det var ikke enighet om

Regnskap

hvorvidt brutto eller netto presentasjon i balansen gir best informasjon.

Hva er det som foreslås?

Motregning av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser

De foreslåtte kravene er i all hovedsak i tråd med allerede eksisterende krav etter IFRS. Høringsutkastet foreslår at finansielle eiendeler og forpliktelser skal motregnes og nettobeløpet presenteres i balansen når:

- det foreligger en ubetinget juridisk håndhevbar rett til å motregne, og
- selskapet har til hensikt enten å gjøre dem opp på nettogrunnlag eller å realisere eiendelen og gjøre opp forpliknelsen under ett

«Med motregning menes at selskap som skylder hverandre penger, presenterer dette netto i balansen som eiendeler og forpliktelser snarere enn å presentere dette som separate eiendeler og forpliktelser.»

Ubetinget juridisk håndhevbar rett til å motregne

Med juridisk håndhevbar rett til å motregne menes at selskap A har en rett til å utligne hele eller en del av det beløp selskapet skylder selskap B ved å føre mot dette beløpet et beløp som selskap B skylder selskap A. Retten kan være kontraktsfestet eller avtalt på en annen måte, men må være gyldig under alle omstendigheter, dvs. både under normal drift og i en eventuell konkurssituasjon.

Med ubetinget rett menes at retten ikke må være betinget av en fremtidig hendelse. Dersom selskap A kan motregne mot selskap B kun dersom en fremtidig hendelse oppstår, for eksempel at selskap B går konkurs, vil dette være en betinget rett som ifølge høringsutkastet ikke gir grunnlag for netting.

I forhold til eksisterende IAS 32 er ordlyden noe endret. Ordene «for inneværende» («currently has») fjernes fra setningen «for inneværende har en juridisk håndhevbar rett til å motregne». Videre klargjøres det eksplisitt at retten til netting må være juridisk håndhevbar i alle tilfeller, dvs. både under normal drift og i en eventuell konkurssituasjon, og at det eventuelt må gjøres en løpende revurdering av retten til å

nette da en betinget rett på et senere tidspunkt kan bli ubetinget.

Til hensikt enten å gjøre dem opp på nettogrunnlag eller å realisere eiendelen og gjøre opp forpliknelsen under ett

På dette punktet er ordlyden i praksis identisk med eksisterende IAS 32. Det er ikke tilstrekkelig å ha en ubetinget juridisk håndhevbar rett til å motregne. Det må også godtgjøres at hensikten er å gjøre opp netto eller samtidig. Dette kan eksempelvis demonstreres gjennom dokumentert tidligere praksis.

Imidlertid har eksisterende regler i IAS 32 et eget tilleggspunkt som diskuterer samtidig oppgjør av to finansielle instrumenter gjennom en oppgjørssentral. I høringsutkastet er dette punktet tatt bort. Med dette klargjøres det uttrykkelig at kravet til samtidig oppgjør er like strengt for alle transaksjoner, herunder transaksjoner som skjer via oppgjørssentral. Videre har det kommet til et nytt punkt som eksplisitt forbyr netting av finansielle eiendeler og tilhørende sikkerhetsstillelser. Det fremstår derfor noe uklart om kriteriene for netting kan anses tilfredstilt grunnet en ubetinget rett og intensjon om nettoppgjør i disse tilfellene.

Noteopplysninger

IFRS 7 inneholder allerede en rekke krav knyttet til opplysninger om kredittisiko. Imidlertid foreslår høringsutkastet i enda større grad å detaljregulere krav til opplysninger om motregningsrettigheter og sikkerhetsstillelser. Det skal opplyses om brutto eksponering samt en detaljert kvantitativ sammenstilling mellom brutto eksponering og de balanseførte verdiene. I sammenstillingen skal det gis informasjon om eksponering hvor det foreligger netting-avtaler, men som ikke kvalifiserer for netting i balansen. Blant annet skal eventuelle verdjusteringer for kredittisiko foretatt på porteføljenivå spesifiseres. I tillegg skal det gis utførlige opplysninger om eventuelle sikkerhetsstillelser. Kvalitativ informasjon om motregningsrettighetene skal også gis.

Master netting agreements

En stor forskjell mellom IFRS og USGAAP er muligheten for netting av derivater handlet med samme motpart under såkalte «master netting agreements». Etter USGAAP har netting vært tillatt,

mens netting ikke har vært mulig under IFRS i disse tilfellene. Problemstillingen er spesifikt omhandlet i forarbeidene til høringsutkastet (BC 30 flg.), hvor det fremgår at IASB og FASB ikke kan se grunnlag for å tillate netting som følge av en avtale som sikrer en type risiko alene (kredittisiko). Det vises blant annet til rammeverket, det faktum at det ikke tillates netting av sikringsobjekt og sikringsinstrument etter reglene om sikringsbokføring, og at balansen ikke representerer en aggregering av selskapets kredittisiko. Formålet med balansen er ikke å vise rettigheter og forpliktelser i situasjoner hvor motparten går konkurs.

«'Master netting agreements' sikrer et enkelt netto oppgjør av alle finansielle instrumenter som omfattes av ordningen, men bare etter en nærmere angitt misligholdshendelse eller under andre omstendigheter som ikke forventes å oppstå i normal virksomhet.»

Konsekvenser

De foreslåtte kravene er i all hovedsak i tråd med allerede eksisterende krav etter IFRS. For de fleste IFRS-rapporterende selskap forventes det ikke vesentlige endringer i presentasjon av finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser i balansen. Imidlertid kan det ikke utelukkes at det kan bli endringer i praksis for transaksjoner som skjer via oppgjørssentral. Til gjengjeld vil en rekke foretak måtte gi vesentlig mer detaljert noteinformasjon. Når det gjelder USGAAP-rapporterende selskap, kan forslaget potensielt gi vesentlige endringer i balansen, spesielt for selskap med høye derivatvolumer. Etter USGAAP har det vært tillatt å motregne finansielle eiendeler og forpliktelser også i tilfeller hvor motregningsretten er betinget av en fremtidig hendelse. Dette vil ikke lenger bli tillatt dersom høringsutkastet blir fastsatt uten endringer.

Høringsfrisen er satt til 28. april 2011, og endelige regler forventes i løpet av 2. kv. 2011.

Kilder:

Exposure draft (ED 2011/1): Offsetting Financial Assets and Financial Liabilities
Oppsummering av høringsutkastet, tilgjengelig på: www.IFRS.org
IAS 32 Finansielle Instrumenter – presentasjon